

ШИФР: ЦИФРОВЕ МІСТО

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОГО МІСТА.....	6
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО МІСТА	15
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОГО МІСТА	23
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ВСТУП

Актуальність роботи. Актуальність теми дослідження визначається необхідністю визначення напрямів, інструментів, можливостей розвитку цифрових технологій, розгалуженої цифрової інфраструктури задля посилення конкурентоспроможності держави, регіону, міста, села, селища та зростання добробуту громадян країни.

Як зазначається в ст. 5 Конституції України народ здійснює владу безпосередньо та через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Для ефективного управління розвитком суспільства в Україні потрібна узгоджена діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства.

Основою управління має стати активне впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій на різних ланках життя міста, зокрема, необхідність забезпечення кращого рівня послуг для населення, зниження бюджетних витрат при підвищенні якості послуг; модернізація транспортної інфраструктури, енергетичної сфери; підтримка малого та середнього підприємництва; реформування соціальної сфери життя міста, підвищення якості сфер здоров'я, та освіти; вирішення екологічних проблем міста.

Незважаючи на значну кількість публікацій, рівень теоретичної розробки питань управління розвитком цифрового міста є недостатнім, досвід дослідження визначеної проблематики науково не узагальнений. Крім того, нормативна база щодо розвитку цифрового міста вимагає вироблення конкретних практичних рекомендацій. Вищезазначені чинники й зумовили вибір теми дослідження та її актуальність.

Метою дослідження є побудова моделі управління розвитком цифрового міста та розроблення рекомендацій органам влади та громадськості щодо ефективного управління розвитком цифрового міста.

Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- визначити організаційно-правові засади управління розвитком цифрового міста;
- узагальнити та проаналізувати нормативно-правові документи щодо розвитку цифрового міста;
- визначити сутність наукових категорій «цифрове місто», «розвиток цифрового міста», «управління розвитком цифрового міста»;
- обґрунтувати ефективні інструменти розвитку цифрового міста;
- побудувати модель управління розвитком цифрового міста;
- розробити рекомендації органам влади щодо ефективного управління розвитком цифрового міста.

Використана методика дослідження. Для досягнення мети роботи та виконання поставлених завдань використано комплекс наукових підходів, зокрема: логічний метод – для визначення понять «цифрове місто», «розвиток цифрового міста», «управління розвитком цифрового міста»; аналізу і синтезу – для визначення стратегічних пріоритетів в управлінні розвитком цифрового міста; порівняльний метод – для зіставлення програм, які спрямовані на розвиток електронного урядування в різних містах України, методи абстрагування, моделювання – для побудови моделі управління розвитком цифрового міста.

Інформаційною базою роботи є Конституція України, укази Президента України, закони України, постанови Верховної Ради України, розпорядження та постанови Кабінету Міністрів України, рішення міських рад міст України, статті, наукові праці вітчизняних авторів, наукові розробки провідних наукових установ та аналітичних центрів, електронні ресурси, в тому числі офіційні веб-сайти державних установ та органів місцевого самоврядування.

Загальна характеристика роботи

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито стан її наукової розробленості, визначено мету, завдання, методи дослідження, охарактеризовано інформаційну базу роботи, її наукове та практичне значення.

У **першому розділі** – «Організаційно-правові засади управління розвитком

цифрового міста» – розглянуто теоретичні основи механізму управління на місцевому рівні, організаційно-правові засади впровадження електронного урядування у всі сфери життєдіяльності міста та країни, досліджено наукові категорії: «цифрове суспільство», «цифрова економіка», проаналізовано нормативно-правове забезпечення розвитку цифрового міста.

У **другому розділі** – «Інформаційно-комунікаційні технології цифрового міста» – розкрито перспективи та необхідність впровадження електронного урядування у містах, для забезпечення відкритої взаємодії держави і суспільства, визначено поняття «цифрове місто», з'ясовано основні рівні електронного управління, розглянуто переваги та недоліки електронного урядування цифрового міста.

У **третьому розділі** – «Модель управління розвитком цифрового міста» досліджено досвід впровадження та функціонування електронне урядування у містах країн світу (Абу-Дабі, Дубай, Барселона), проаналізовано програми розвитку електронного урядування на прикладі міст України (Вінниця, Івано-Франківськ, Київ, Львів, Луцьк, Миколаїв, Хмельницький), на основі аналізу програм та проектів, що спрямовані на перетворення міст України на цифрові Smart-міста, запропоновано модель управління розвитком цифрового міста. Розроблено рекомендації органам місцевої влади щодо ефективного управління розвитком цифрового міста.

Конкурсна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок, з них основного тексту – 30 сторінок. Включає 6 рисунків та 6 додатків. Список використаних джерел налічує 49 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОГО МІСТА

Проблеми управління розвитком цифрового міста в Україні є надзвичайно актуальними та такими, що потребують нагального вирішення, насамперед через розпочатий процес реформи децентралізації. Механізми функціонування місцевого самоврядування в країні здійснюється відповідно до принципів, що встановлені Конституцією України [1] та деталізовані в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2].

У ст.140 Конституції України визначено, що «місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України».

Місцеве самоврядування тісно пов'язане з державним управлінням та адмініструванням, оскільки вони мають одне джерело – народ (ч. 1 ст. 5 Конституції України); органам місцевого самоврядування можуть також надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади (ст. 143 Конституції України), а стан їх реалізації контролюється відповідними органами влади. В політичній системі місцеве самоврядування виступає як самостійна (разом з державною владою) форма публічної влади територіальної громади. Самостійність місцевого самоврядування гарантується Конституцією України, ст. 145, де передбачено, що «права місцевого самоврядування захищаються в судовому порядку», а в ст. 142 визначено матеріальну та фінансове підґрунтя місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування має особливий об'єкт управління – питання місцевого значення, перелік яких у вигляді предметів відання органів та посадових осіб місцевого самоврядування визначено в Законі України від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні»[2].

Усі процеси розвитку суспільства вимагають якісного електронного урядування – способу організації державної влади за допомогою систем

інформаційних мереж та окремих складових світової інформаційної мережі, що забезпечує діяльність та взаємодію органів влади в онлайн-режимі та робить максимально публічним і прозорим спілкування з ними споживачів, підприємців, представників громадських організацій, усіх громадян держави.

Для управління розвитком цифрового міста вельми важливим є моніторинг, контроль та оцінювання результатів реалізації проектів місцевого розвитку. У нормативно-правових документах, зокрема, в Постановах Кабінету Міністрів України визначено завдання та методика проведення моніторингу розвитку міст[3], [4].

На місцевому рівні правові засади управління визначають розпорядження міських рад, місцевих державних адміністрацій. Окрім вищезазначеного Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», важливим для розвитку українських міст є Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 р. (остання редакція 17.01.2017 р.), стратегії та програми розвитку міст. Для міста Києва є особливий Закон «Про столицю України – місто-герой Київ» від 15.01.1999 р. (остання редакція від 7.09.2010 р.). Цей Закон визначає спеціальний статус міста Києва як столиці України, механізми здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті відповідно до Конституції України та законів України. У Розпорядженні Київської міської адміністрації (КМДА) від 06.01.2017 р. «Про Програму економічного і соціального розвитку міста Києва на 2017 рік» визначено напрями розвитку столиці на рік [5].

Оскільки стабільний розвиток країни та окремого міста, зокрема, передбачає пошук інноваційних підходів для ефективного управління економічними, політичними та соціальними процесами у місті, то важливими кроками до реалізації проектів та програм розвитку є нормативно-правові документи, які визначають правові засади управління розвитком цифрового міста. До них належать: Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. Закон регулює правові відносини, що пов'язані з захистом і обробкою персональних даних, спрямований на захист прав і свобод людини та громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя. Потреба в Законі

виникла через великі потоки інформації, які вимагають обробки персональних даних осіб [6].

Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг [7]. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес [8]. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 р. забезпечує кожній людині на засадах широкого використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій можливості створювати інформацію та знання, обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, реалізуючи свій творчий потенціал, підвищувати якість життя, що сприяє цілому збалансованому розвитку країни [9].

Відповідно до Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13.12.2010 р., впровадження електронного урядування передбачає «створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх взаємодію з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати електронні адміністративні послуги» [10].

Організаційні та правові засади управління розвитком цифрового міста формуються на основі нових інститутів влади з одночасним проведенням реформ державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Державне агентство з питань електронного урядування створене 4.06.2014 р. та є наступником Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України. Основна мета створення агентства – впровадження системи електронної взаємодії між органами виконавчої влади. Для розширення такої взаємодії було здійснено заходи щодо: забезпечення структурних підрозділів з

діловодства органів виконавчої влади засобами електронного цифрового підпису та технічними засобами, які необхідні для функціонування зазначеної системи, технічної та технологічної підтримки процесів створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення та використання електронних документів і копій паперових документів в електронному вигляді у Секретаріаті Кабінету Міністрів України з використанням електронного цифрового підпису [11].

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» від 11.09.2013 р., забезпечує створення бази даних про суб'єктів надання адміністративних послуг, центри надання адміністративних послуг, а також переліки послуг, які ними надаються [12].

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. включає створення Програми електронного урядування за вектором безпеки, в межах реформи державного управління. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти та реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики [13].

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 31.03. 2016 р. «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» Кабінету Міністрів України рекомендовано прийняття нормативно-правових актів, що стосуються галузі інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційного простору України. Дані рекомендації були враховані під час підготовки Програми діяльності Кабінету Міністрів України, розроблення проектів державних програм економічного та соціального розвитку України, законопроектів про Державний бюджет України на 2017 рік та наступні роки, інших проектів законів України [14].

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» визначено напрями, механізми та строки формування ефективної системи електронного урядування в Україні з метою задоволення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, вдосконалення системи державного, регіонального управління та місцевого самоврядування, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання соціально-економічного розвитку держави. Реалізація Концепції на період до 2020 року призведе до чималих позитивних наслідків у розвитку країни (рис. 1.1).

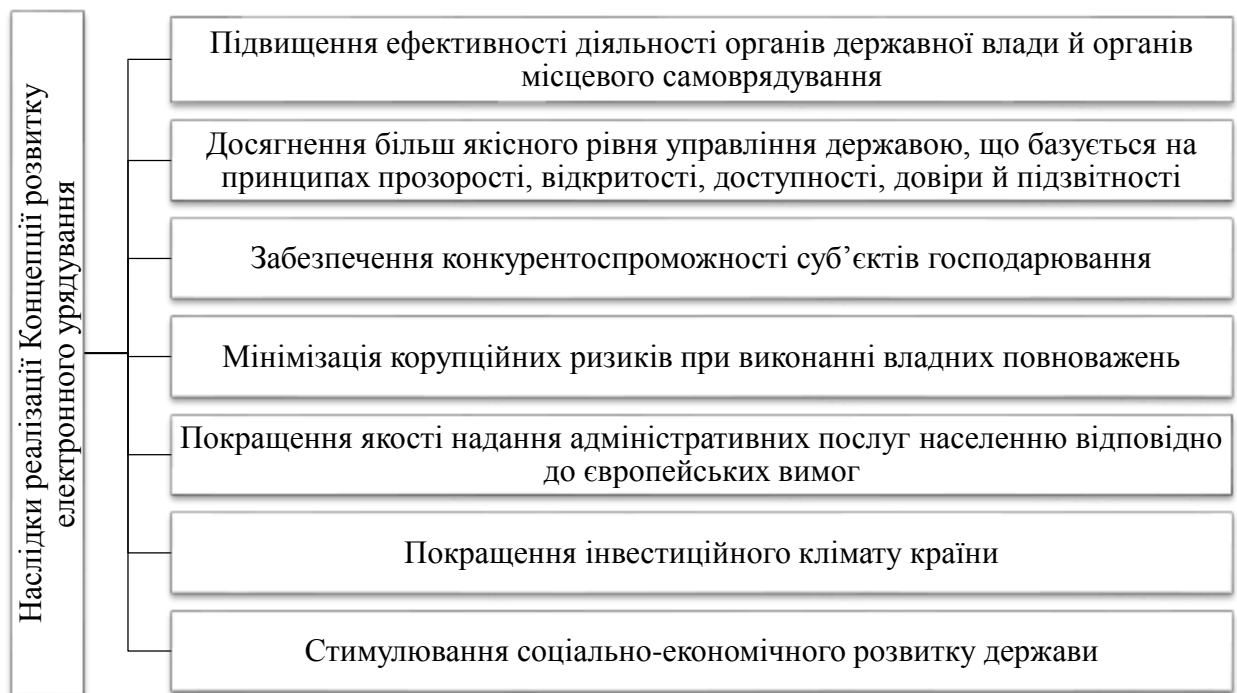

Рис. 1.1. Наслідки реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні. Джерело: побудовано автором за [15]

Важливим документом, що визначає правові засади управління розвитком цифрового міста є Розпорядження КМУ від 08.11.2017 р. «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації». Планом заходів щодо реалізації Концепції затверджено завдання, які будуть здійснюватися протягом першого етапу її реалізації (2017–2018 рр.), за основними напрямками [16]: формування нормативно-правового забезпечення; підвищення готовності органів державної влади, фізичних та

юридичних осіб до використання можливостей електронної демократії; забезпечення доступності інструментів електронної демократії; ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, що спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи й механізм реалізації Стратегії з урахуванням тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року[17].

У Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні визначено категорії, які відображають основи для наукових досліджень інформаційного суспільства (Додаток А). Нормативно-правові документи щодо розвитку цифрового міста в Україні узагальнені у таблиці(Додаток Б).

Базовою основою та загальносвітовою тенденцією розвитку цифрового міста є «трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне, що відбувається в умовах посилення глобалізаційних викликів та динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особи, суб'єктів господарювання та держави в цілому»[17].

Теоретичною концепцією індустріального суспільства є інформаційне суспільство. Оскільки сучасні інформаційно-комунікаційні технології оперують інформацією в цифровій формі, то зазвичай для позначення «інформаційного суспільства» використовують термін, що є синонімом даному – «цифрове суспільство». *Цифрове суспільство* – суспільство, яке створюється внаслідок індустріальної революції на базі інформаційних і телекомунікаційних технологій та на базі інформації, яка охоплює знання людей. «Цифрове суспільство соціально трансформується з метою допомогти індивідам та спільнотам використовувати знання та ідеї, що допомагає людям втілити їх потенціал та реалізувати їх прагнення, додає великих можливостей людському інтелекту та створює ресурси, що змінюють спосіб суспільного життя. Економіка такого суспільства називається цифровою»[18].

Виникнення нової цифрової інфраструктури, у тому числі бездротових мереж, мобільних пристроїв і технологій, сприяє радикальним змінам в сфері інформаційних технологій, їх інтеграції у всі сфери суспільного життя, формуванню нової концепції світової економіки – цифрової.

Цифрова економіка – це економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Розрізняють три основні складові концепції цифрової економіки (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Складові концепції цифрової економіки

Джерело: побудовано автором за [19]

Стратегічною метою визначено розвиток цифрової економіки в розвинених країнах, таких як, США, Канада, Японія, Німеччина на наступні десятиліття. Цифрові технології мають стати рушійною силою інновацій і для української економічної системи та розвитку суспільства в цілому. Цифрова економіка – це найважливіший двигун інновацій, конкурентоспроможності та економічного розвитку держави [20].

Кабінет Міністрів України 17.01.2018 р. оприлюднив розпорядження «Про схвалення концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018–2020 роки» та затвердив план заходів щодо її реалізації. План містить 31 комплексне завдання, у тому числі такі інноваційні кроки як: розвиток Індустрії 4.0, цифрових робочих місць, STEM-освіти та цифрових освітніх послуг, цифрової інфраструктури для Інтернету-речей, блокчейну, e-Health та e-безпеки тощо. Розвиток цифрової економіки в усіх сферах життя зробить український

бізнес конкурентоздатним, сприятиме створенню нових робочих місць, підприємництво стане менш орієнтованим на вичерпні ресурси, привабить внутрішній та зовнішній інвестиційний капітал[21].

Концепція передбачає перехід від сировинного типу економіки, яка споживає обмежені природні ресурси до високотехнологічних виробництв та ефективних процесів за допомогою ІТ-технологій та комунікацій. Розвиток цифрової інфраструктури – широкопasmовий інтернет (ШСД) має бути поширений на всю територію України. Концепція спрямована на стимулювання цифрових трансформацій у банківській системі із застосуванням безготівкових розрахунків, інфраструктурі, транспорті, громадській безпеці, освіті, медицині, екології. Успішний досвід Швеції, Кореї, Естонії, Ірландії, та Ізраїлю свідчить, що безпосередній ефект від комплексного розвитку цифрової економіки становить 20% ВВП впродовж п'яти років. Передбачається, що до 2021 року тільки завдяки розвитку цифрової економіки темп приросту ВВП України становитиме щонайменше 5% [22].

За впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі і електронного урядування відповідають органи влади. На державному рівні це Міністерство інформаційної політики України (МІП), яке створене 2.12.2014 р., та є «головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України, зокрема, з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами, а також забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів» [23].

У своїй діяльності Міністерство інформаційної політики України базується виключно на принципах захисту свободи слова та думки, захисту прав громадян на вираження своєї позиції. При МІП створено Громадську раду, до якої увійшли представники громадських організацій та засобів масової інформації, науковці. Вона виконує функції нагляду за діяльністю Міністерства та надає поради щодо напрямів розвитку країни з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові завдання МІП затверджено в Програмі дій Уряду, а також викладено у Коаліційній угоді між парламентськими фракціями Верховної Ради України. Такими завданнями є: розробка стратегії інформаційної політики України та концепції інформаційної безпеки держави; координація органів влади в питаннях комунікації та поширення інформації; протидія інформаційній агресії з боку країни-агресора. МІП відповідно до покладених на нього завдань [24]: узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції; здійснює нормативно-правове регулювання у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України, зокрема з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами тощо.

Питання електронного урядування є також у компетенції Державного агентства з питань електронного урядування, що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Агентство реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування та використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства (Додаток В).

На місцевому рівні це департаменти, управління та відділи міських рад. Так, у м. Києві – це Департамент інформаційно-комунікаційних технологій КМДА, у м. Дніпрі – Управління інформаційних технологій Дніпровської міської ради, у м. Миколаєві – відділ інформаційного забезпечення управління інформаційної політики та зовнішніх відносин Миколаївської міської ради.

Отже, у структурі місцевого управління діяльність органів влади регламентується такими нормативно-правовими актами, як закони України, укази Президента України розпорядження та постанови Кабінету Міністрів України, розпорядження міської державної адміністрації. Питання формування та реалізації державної політики у сфері інформаційно-комунікаційних технологій покладено на Міністерство інформаційної політики України, Державне агентство з питань електронного урядування, департаменти, управління та відділи міських рад та адміністрацій.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО МІСТА

Нині в Україні відбувається розбудова інформаційного суспільства. Використання інформаційно-комунікаційних технологій розширює можливості органів державної влади оперативно доводити рішення до населення, мати зворотний зв'язок від громадян, а громадяни мають можливість брати участь у політичному процесі, зокрема, через підвищення рівня їхньої поінформованості щодо актуальних проблем, діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також пропонувати альтернативні шляхи вирішення тих або інших проблем, отримувати якісні послуги [26, с. 64].

Електронне урядування за допомогою застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій надає повний комплекс державних послуг для всіх категорій громадян та суб'єктів господарювання та забезпечує якісно новий рівень відкритої взаємодії держави та суспільства. Електронне урядування є формою організації державної влади з використанням локальних комп'ютерних мереж та глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, яка забезпечує доступне та просте функціонування органів влади з громадянами та суб'єктами господарювання.

Електронне урядування передбачає взаємодію органів влади з фізичними та юридичними особами шляхом максимального використання у їхній діяльності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. В умовах поширення електронного урядування у різних сферах життя будь-яка особа може звернутися до органів державної влади та місцевого самоврядування для отримання потрібної інформації, отримання адміністративних послуг з допомогою інформаційно-комунікаційних систем та мережі Інтернет, наприклад, зареєструвати свою діяльність як фізична особа-підприємець, засвідчити договір купівлі-продажу, оренди. Отримання адміністративних послуг онлайн сприяє економії часу та бюджетних коштів на адміністрування.

Для ефективного розвитку інформаційного суспільства в Україні потрібна цілеспрямована узгоджена діяльність всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, ефективна державна політика для побудови інформаційного суспільства [27, с.12].

Оскільки, *місто* – це динамічна ланка суспільства, то перенесення діяльності влади в інформаційно-комунікаційні технології, а саме, організація керування містом і взаємодія з громадянами через інформаційні мережі є необхідним та неминучим процесом. Електронний уряд дасть змогу ефективніше керувати суспільними процесами, мінімізувати корупційні ризики, створить умови для ефективного розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату та стане передумовою для зростання економіки.

Можна зазначити, що цифрове місто – це місто, в управлінні яким використовуються новітні технології, взаємодія влади та громадян відбувається за допомогою загальнодоступної електронної системи, що сприяє відкритості та прозорості управлінської діяльності, забезпечує стабільний розвиток міста в цілому. Фахівці також називають цифровим містом технології широкосмугового доступу, системи автоматизації та повсюдне використання Інтернету. Отже, не існує єдиного визначення та тлумачення наукової категорії «цифрове місто».

Оскільки, наукова категорія «розвиток» означає незворотні, спрямовані, закономірні зміни матеріальних та ідеальних об'єктів, а в результаті розвитку виникає новий якісний стан об'єкта через зміну його складу або структури, можна запропонувати таке визначення: *розвиток цифрового міста* – активне впровадження електронного управління в усі сфери життєдіяльності суспільства для забезпечення та покращення умов життя та праці кожного громадянина, діяльності підприємства, установи, міста в цілому.

Традиційно виділяють три рівні електронного управління (рис. 2.1). Електронне інформування громадян органами влади має місце, коли влада стає більш відкритою для громадян, з'являється вільний доступ до рішень, які вона ухвалює, в інформаційній мережі роз'яснюються прийняті рішення.

Рис. 2.1 Рівні електронного управління

Джерело: побудовано автором за [28]

Електронну взаємодію громадян і органів влади забезпечують механізми спілкування громадян і представників влади у віртуальному просторі в реальному часі щодо обговорення пропонованих і прийнятих рішень, з'ясування тих чи інших питань. Електронне обслуговування громадян органами влади може здійснюватися установами, які на це мають повноваження. Отримання громадянами документів за електронними запитами, подання електронних податкових декларацій, електронної реєстрації тих чи інших правових актів являє собою приклад електронної взаємодії громадян і органів влади. Електронний уряд є вищою стадією розвитку врядування в умовах інформаційного суспільства. Варто зазначити, що крім надання

доступної інформації, взаємодії з громадянами в онлайн режимі, можливі й більш кардинальні зміни системи відносин між владою та громадянами. Реалізація принципу «єдиного вікна» полягає в тому, що рух інформації між різними відомствами відбувається через створення загальної бази даних. Такий механізм прискорить, наприклад, розгляд запиту громадянина з певної проблеми [28, с.112–113].

Система електронного врядування має свої переваги та недоліки (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Переваги та недоліки електронного врядування цифрового міста

Джерело: побудовано автором за [29]

Переваги та недоліки пов'язані з особливостями функціонування системи цифрового міста. Для того, щоб уникнути негативних наслідків потрібно удосконалювати існуючу систему, враховувати економічні, соціальні та політичні чинники розвитку країни.

Відповідно, для того, щоб об'єктивно оцінити систему цифрового міста на основі інформаційно-комунікаційних технологій необхідно визначити критерії оцінювання системи розвитку міста. Основними критеріями оцінювання фахівці вважають результативність та ефективність. В українській термінології надзвичайно широко використовується термін «ефективність», а в англійській мові для оцінювання політики використовують два відмінних за змістом поняття – «effectiveness» та «efficiency».

Перше з них – це міра досягнення проголошених цілей політики, яка показує наскільки результати наблизились до задекларованої мети. Друге – це співвідношення між затратами на проведення політики та досягнутими результатами. При перекладі назву «ефективність» слід залишити другому терміну – «efficiency», а за терміном «effectiveness» закріпити переклад «результативність». При оцінюванні системи цифрового міста важливо застосовувати як поняття результативності, так і поняття ефективності, адже «політика може бути результативною (результат досягнуто, але водночас неефективною (якщо виявиться, що результат досягнуто занадто високою ціною)»[30, с.20].

Важливе значення в управлінні цифровим містом має комунікативна ефективність, що являє собою форму організаційного спілкування, через який державна або муніципальна установа прагне досягти своїх цілей, забезпечити імідж і створити клімат довіри та взаєморозуміння між громадянами. Залежно від особливостей своєї діяльності орган влади розробляє та реалізовує план для забезпечення комунікативної ефективності. Головний чинник ефективного комунікаційного процесу – це зворотний зв'язок, який дозволяє громадянину, висловити свої міркування, побажання, а відправнику – представнику державної чи муніципальної установи – зареєструвати звернення, скаргу або пропозиції. Забезпечення комунікативної ефективності розвитку цифрового міста є можливим за рахунок використання широкого спектру рекламних засобів на рівні діяльності державних органів та органів місцевого

самоврядування. Комунікація як інструмент для забезпечення комунікативної ефективності управління включає в себе три основні елементи (рис. 2.3).

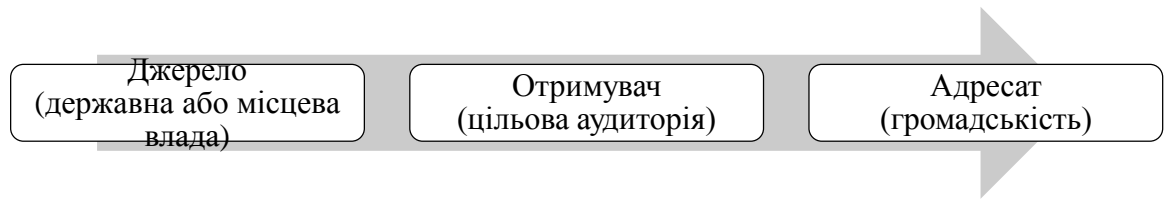

Рис. 2.3. Комунікаційна взаємодія влади та громадськості

Джерело: побудовано автором за [31]

Джерелом поширення інформації є державна або місцева влада, звідки поширюється реклама, що звертається до цільової аудиторії. Повідомлення як сукупність інформації визначає зміст реклами та процеси її реалізації. Канали комунікації – інформація від джерела до одержувача передається через різні види розповсюдження інформації – радіо, телебачення, періодичні видання, мережу Інтернет тощо. Отримувачем інформації є громадськість [31].

Громадяни України дедалі активніше освоюють інформаційно-комунікативні технології, використовують їх в особистому, громадському та професійному житті, що дозволяє оптимізувати часові та матеріальні витрати, а отже, збільшити їх ефективність. Поступово, але неминуче відбувається ознайомлення громадян із інструментами електронного урядування в Україні, що разом із вивченням закордонного досвіду дає перспективи реалізації концепції електронного урядування в державі.

Серед працівників органів державної влади та місцевого самоврядування мають бути фахівці, які здатні координувати впровадження механізмів та комплексної системи електронного урядування в органах державної влади, а також вести постійний супровід цієї системи, що потребує якісної спеціальної та професійно-галузевої підготовки кадрів для державної служби та служби в органах місцевого самоврядування[32].

Для того, щоб система управління цифровим містом була ефективною, окрім кадрових ресурсів необхідно вдосконалити нормативно-правові акти, забезпечити наявність усіх необхідних матеріальних, технічних та

фінансових ресурсів для регламентованого функціонування електронного управління та інформаційного простору.

Для успішної реалізації проектів пов'язаних з електронним урядуванням, важливим є розуміння того, що інформаційні технології є лише інструментом перетворення адміністративних процесів і структур, але вони не можуть самі по собі вирішувати проблеми, які виникають перед державними та місцевими органами врядування. Основний потенціал підвищення ефективності пов'язаний з роллю інформаційних технологій як «каталізатора перетворень державного сектору»[33, с.5], а також системи місцевого самоврядування.

Перехід до пріоритетного інноваційного розвитку – це складний і багатогранний процес, що потребує, зокрема, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства, створення електронних інформаційних ресурсів, які повинні використовуватись в інформаційному обміні, упровадження механізмів надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг із використанням мережі Інтернет. Необхідним є усвідомлення розвитку інформаційного суспільства в Україні керівниками громадських організацій, підприємств, установ, органів державної влади, органів місцевого самоврядування всіх рівнів та пропагування переваг побудови інформаційного суспільства – від використання можливостей ІКТ вразливими верствами населення, зокрема малозабезпеченими, людьми, що потребують соціальної допомоги та реабілітації, до створення новітніх знань та конкурентоспроможних технологій [34].

Варто зазначити, що з метою ефективного управління розвитком міста в останні два роки міські ради в Україні почали впроваджувати у свою діяльність новітні інформаційні технології. Так, з метою поглиблення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у поточну діяльність Миколаївської міської ради та її структурних підрозділів, забезпечення належного рівня безпеки інформаційних систем Миколаївська міська рада 23.02.2017 р. затвердили міську цільову Програму «Цифрове місто» на 2017–2019 роки.

В умовах глобалізації та розбудови інформаційного суспільства зростає швидкість та обсяги обміну інформацією, тому вкрай актуальним є питання створення єдиної системи надання послуг для населення в електронному вигляді та створення і розвиток Smart-сервісів для покращення взаємодії влади із громадськістю. Програма Миколаївської міської ради спрямована на розв'язання таких проблем як: неузгодженість і не координованість діяльності з використанням новітніх технологій, кібертероризм та кіберзлочинність, недостатній рівень інформатизації тощо. Пріоритетними напрямками програми є створення нових і удосконалення вже існуючих інформаційних систем, створення єдиного веб-порталу, єдиної системи обміну документами, єдиного міського ситуаційного центру моніторингу життєдіяльності міста та муніципального Call-центру. Важливим також є створення комплексних систем захисту інформації та в інформаційно-телекомунікаційних системах для забезпечення інформаційної безпеки міста[35].

Отже, нині в українських містах є потреба застосування інформаційно-комунікаційні технологій, що сприяють покращенню системи управління та підвищенню рівня життя населення. Тому, місто, в процесі управлінні яким активно використовуються інформаційно-комунікаційні технології, у тому числі електронне врядування, що передбачає електронну взаємодію громадян та органів влади з метою покращення системи управління та підвищення рівня життя населення, можна назвати *цифровим містом*.

РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОГО МІСТА

Перенесення послуг державних органів та органів місцевого самоврядування в онлайн простір дозволяє підвищити їх якість завдяки поліпшенню доступу до них. Суттєво зменшуються скарги з приводу: доступності послуг та необхідності тривалого очікування в черзі, обмеження з часом роботи установ. Досвід реалізації онлайн послуг показує, що існує значний потенціал для поліпшення обслуговування щодо якості, своєчасності та інформованості клієнтів [36, с.11].

Можна зазначити основні напрями підвищення ефективності управління розвитком міста: розширення переліку та покращення якості адміністративних послуг для громадян, підприємств та установ, у тому числі, соціально-орієнтованих послуг та забезпечення електронної доступності сервісів громадянам та бізнес-структурам; покращення ефективності роботи місцевих органів влади та швидкої взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування з громадянами та підприємцями; забезпечення новітньою комунікаційною інфраструктурою; залучення інвестицій у розвиток міста.

Основою управління розвитком цифрового міста є активне впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій. Нині перед місцевими органами самоврядування в умовах реформи децентралізації постають важливі завдання, що пов'язані з необхідністю: забезпечення кращого рівня послуг та сервісів для населення, зниження бюджетних видатків при підвищенні якості надання адміністративних послуг; посилення громадської безпеки та правопорядку; модернізації транспортної інфраструктури та енергетичного сектору; забезпечення збалансованого економічного розвитку міста, сприяння діяльності малого та середнього бізнесу; реформування соціально-гуманітарної сфери життя міста, підвищення якості охорони здоров'я, освіти, якості життя мешканців; розвитку туризму та вирішення екологічних проблем міста.

Електронне урядування передбачає використання Smart-city технологій, які інтегруються у відповідні структури, з метою підвищення якості надання

послуг, зменшення вартості та обсягів споживання обмежених ресурсів та покращення комунікації з мешканцями. Найбільш розвинуту систему електронного уряду та взаємодії з громадянами мають в Естонії, де можна взяти участь в онлайн голосуванні на виборах, зареєструвати дату народження дитини, замовити паспорт. Спроценевиконаннячималої кількості бюрократичних процедур економить час, фінансові ресурси, зберігає спокій та здоров'я людини. Результатом є надання своєчасної якісної послуги.

У 2017 році рейтинг міст Smart-City за даними аналітичної агенції JuniperResearch очолив Копенгаген (Данія). Другим став Сінгапур. Третім GlobalSmart-City 2017 став Стокгольм (Швеція) [37]. Найкращими прикладами розвитку Smart-city вважають Токіо, Женева, Мельбурн, Барселону, Амстердам, Лондон, Нью-Йорк, Берлін. Методика розрахунку індексів GlobalSmart-City та рейтинги міст у 2017 році представлені у Додатках Д та Е.

Оцінювання проводилось на основі Smart-можливостей кожного міста з акцентом на використання ними телекомунікаційних мереж, інтелектуальних систем управління дорожнім рухом і розумним підходом до вуличного освітлення міста. Так, у столиці Каталонії реалізовано багато Smart-проектів: інтелектуальні датчики, безкоштовний Wi-Fi сміттєві контейнери, які самі сповіщають про рівень заповнення, «розумних» паркінгів та зупинок, що інформують про час прибуття громадського транспорту.

Яскравим прикладом впровадження електронного урядування на місцевому рівні з погляду Smart-city (розумного міста) є досвід великих міст Об'єднаних Арабських Еміратів, зокрема Абу-Дабі та Дубай. Громадяни в Абу-Дабі, наприклад, мають можливість зайти в онлайн портал міста та користуватися різними електронними послугами. Деякі додаткові послуги надаються через портал Абу-Дабі, який включає перегляд і зміну відомостей особистого профілю таких, як адреса, номерний знак тощо. Очікується, що в перспективі всі сервіси електронного уряду Об'єднаних Арабських Еміратів будуть передбачати реєстрацію картки-ідентифікатора та вводу PIN-коду для доступу до державних та місцевих послуг в електронному вигляді. Портал

уряду Дубай забезпечує інноваційний канал комунікації між державою та громадськістю. Пропонуються різноманітні державні електронні послуги (e-Services), які орієнтовані на фізичних осіб, підприємців і туристів, що приїжджають в країну з усіх кінців світу. Портал містить інформацію про всі державні установи Дубай та їх контактні дані. Портал виступає віртуальним зв'язком для державних відомств та електронних послуг, які вони надають громадянам та підприємцям [38].

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) стає поштовхом змін в процесах реалізації нових ефективних інструментів управління також і в українських містах. Так, у 2015 році Вінницька міська рада затвердила «Програму розвитку електронного урядування на 2015–2017 роки», термін дії якої був подовжений на 2018 рік.

Електронне урядування забезпечує нові форми комунікації між громадянами, підприємцями та владою, надає безперешкодний доступ до публічної інформації та сприяє участі громадян у процесах управління містом. Інформаційні технології та програмні засоби дозволяють реалізувати ефективну систему державного та громадського контролю за роботою структурних підрозділів міської ради, яким підпорядковані комунальні підприємства, заклади освіти, охорони здоров'я, культури та інші установи.

Основними завданнями Програми Вінницької міської ради є: розширення та модернізація мультисервісної мережі, підключення до неї комунальних підприємств, установ та закладів міста, впровадження електронного документообігу між ними, розширення інформаційно-комунікаційної інфраструктури, підвищення рівня взаємодії виконавчих органів міської ради та підпорядкованих їм комунальних підприємств, установ і закладів, а також реалізація актуальних цільових програм та проектів на основі інформаційних технологій, в тому числі програми «Побудова міського Датацентру» [39].

Луцька міська рада у 2015 р. також затвердила Програму розвитку електронного урядування та інформатизації міста Луцька на 2016–2017 рр. Головна мета Програми – це розвиток електронного урядування задля

досягнення європейських стандартів якості електронних адміністративних послуг, електронної демократії, відкритості та прозорості влади міста для населення, громадських організацій та бізнесу.

Стратегічними завданнями з розвитку електронного урядування в місті Луцьку є: створення умов для надання адміністративних послуг юридичним та фізичним особам у дистанційно інтегрованому вигляді з використанням мережі Інтернет та інших засобів; модернізація технологій управління місцевого рівня; закладення основи всебічного застосування інформаційних технологій в різних галузях (освіта, охорона здоров'я, транспортна інфраструктура тощо)[40].

У Львові у 2016 році було ухвалено «Програму цифрового перетворення м. Львова на 2016–2020 роки». Метою впровадження Програми є досягнення світових стандартів надання адміністративних та комунальних послуг, відкритості та доступності влади міста, ефективності управління економічного розвитку міста з використанням інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності. Серед основних напрямів є: впровадження проектів модернізації суспільних сфер діяльності міста, залучення ІТ-компаній до реалізації соціальних проектів, поширення електронного урядування та інноваційних проектів розвитку [41].

Окрім Вінниці та Львова, лідером у рейтингу за рівнем впровадження інструментів електронного урядування є місто Рівне. Рівненська обласна рада 17.03.2017 р. ухвалила рішення «Про Обласну програму інформатизації та розвитку електронного урядування на 2017–2019 роки». Одним з основних її завдань є впровадження нових та підтримка існуючих інформаційно-аналітичних та інформаційно-телекомунікаційних систем, придбання та модернізація засобів інформатизації з метою забезпечення функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування[42].

З метою розвитку електронного урядування та інформатизації міста Івано-Франківська міська рада вирішила затвердити Програму розвитку електронного урядування у виконавчому комітеті Івано-Франківської міської ради на 2018–

2019 рр. Завдання Програми полягають у вдосконаленні системи електронного документообігу «Діловод» та програмного забезпечення «Універсам послуг для Центру надання адміністративних послуг міста Івано-Франківська»; вдосконалення електронних сервісів та веб-сайтів міста; модернізація комп'ютерних мереж, оновлення комп'ютерної техніки, серверного мережевого обладнання тощо.

Для успішної реалізації поставлених завдань перед місцевими органами влади у сфері е-урядування необхідно постійно розробляти та впроваджувати зручні та доступні електронні сервіси для громади міста, які підтримуються сучасними операційними системами. Для розробки сервісних програм можна оголосити конкурс серед українських молодих фахівців та запросити інвесторів для реалізації найкращих проектів.

Програми розвитку е-урядування у виконавчому комітеті Івано-Франківської міської ради спрямовані на успішну реалізацію державних цільових, міських та інших програм, розв'язання соціально-економічних проблем міста, які передбачені Програмою економічного та соціального розвитку Івано-Франківська у сфері інформаційних технологій[43].

Прикладом ефективного управління розвитком цифрового міста є реалізація проекту «KyivSmartCity». 21.11 2017 р. Київська міська рада затвердила Концепцію «KyivSmartCity 2020», яка визначає головні засади інфраструктурного, технологічного та соціального розвитку столиці. Концепція також формує новий вектор модернізації міського простору, і буде враховуватись при розробці усіх міських цільових програм

Концепція «KyivSmartCity 2020» була розроблена ще у 2015 році. Над документом працювали громадськість, експерти, міська влада, представники українських та зарубіжних технологічних компаній, наукові спільноти. Результатом спільних напрацювань стало впровадження міських сервісів, якимивже користуються кияни та гості столиці України.

Директор Департаменту інформаційно-комунікаційних технологій Київської міської державної адміністрації зазначив, що «сучасні кияни

перестають бути винятково пасивними користувачами, тому потрібномаксимально залучити їх до процесу покращення якості життя». Пріоритетними напрямками у розвитку цифрового міста визначено такі: житлово-комунальне господарство, безпека, транспорт, медична сфера та реформування системи місцевого самоврядування через впровадження новітніхінноваційних технологій в управлінні містом.

За статистикою,Smart-City технології дають змогу утричі оперативніше реагувати на ситуації, що виникають у місті, уп'ятеро пришвидшують ухвалення рішень, удвічіпокращують фінансові показники, удвічі та більше знижують споживання теплопостачання, води та електроенергії, на 30% зменшують рівень злочинності, до 20% зменшують затори на автошляхах, до 15% поліпшують екологічні показники та зменшують викиди діоксиду вуглецю.

Базові засади Концепції «KyivSmartCity 2020» передбачають діагностику бізнес-процесів, впровадження прозорої моделі публічно-приватного партнерства, налагодження співробітництва з іншими українськими містами, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Передбачається залучення громадськості до активного користування системою та оцінювання реалізації проектівКонцепції KyivSmartCity.

Наразі вже реалізовано такі проекти: «Відкритий бюджет», «Бюджет участі», впроваджена система електронних державних закупівель, завдяки якій заощаджено 2,27 млрд грн. Реалізуються також проекти: електронні петиції, система інформування мешканців, реєстр територіальної громади міста Києва, інформаційно-аналітична система «Майно», розширюється міська мережа Wi-Fi, працює Контактний центр столиці. Стартувала програма «Безпечне місто», в рамках якої в Києві встановлено більше 4 тисяч камер системи відео нагляду, які в режимі реального часу передають дані до міського Центру обміну даними. Також видано понад 600 тис. карток киянина, запровадження онлайн сервіс визначення точного часу прибуття транспорту на зупинку, безконтактний прохід у метро, електронний запис на прийом до лікаря та електронну чергу до

дитячого садочка. Концепція «KyivSmartCity 2020» вказує напрям розвитку цифрового міста, як справжнього розумного міста – технологічного, інноваційного, яке орієнтоване на потреби мешканців. Завдяки впровадженню інноваційних технологій, підвищується економічний потенціал Києва, створюються нові робочі місця, зростає кількість послуг, які надаються у сервісних центрах міста.

Фінансування заходів і завдань Концепції «KyivSmartCity 2020» відбувається через комплексну міську цільову програму «Електронна столиця» міста Києва на відповідні бюджетні роки [45].

«Громадський бюджет» – це ефективний проект, що започаткований у столиці. Кияни пропонують власні проекти, створюють власні команди для реалізації проектів та мають право голосувати за інші запропоновані цікаві ідеї. Проекти, які найбільше підтримують шляхом електронного голосування, реалізуються міською владою під контролем авторів та громадськості. «Громадський бюджет» є дієвим інструментом активних громадян, що забезпечить прозорість, відкритість і доцільність використання міського бюджету та забезпечить реальні зміни в розвитку міста [46].

У 2015 році Хмельницька міська рада затвердила Програму впровадження електронного урядування у Хмельницькій міській раді на 2015–2020 роки. Основною метою Програми є створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації конституційних прав громадян, органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, громадських об'єднань на основі формування та використання новітніх інформаційних технологій.

Основними завданнями Програми є [47]: запровадження електронного документообігу в виконавчих органах міської ради; забезпечення населення можливістю отримання послуг в електронному форматі; забезпечення надійної матеріальної комунікаційно-інформаційної бази всіх складових системи е-урядування; покращення умов праці працівників міської ради та

підпорядкованих установчерез модернізацію технічного оснащення та створення умов для використання інформаційних технологій усвоїй праці.

Пріоритетними напрямками Програми є: належний доступ до нормативних актів міської ради, виконавчого комітету; доступність та прозорість інформації про діяльність міської ради та її виконавчих органів; можливість отримувати консультації та послуги в електронній формі; доступ до інформації людей з особливими потребами тощо. Перші кроки до ефективного електронного урядування у м. Хмельницькому зроблено. У 2017 році Хмельницька міська рада перейшла на електронний документообіг [48].

Отже, аналізуючи програми та проекти, спрямовані на розвиток електронного урядування та на перетворення міст України на цифрові Smart-міста, можна визначити універсальну модель управління розвитком цифрового міста (рис.3.1).

Рис. 3.1. Модель управління розвитком цифрового міста

Джерело: побудовано автором

Управління розвитком міста має відбуватись з використанням ефективних механізмів управління, зокрема, організаційно-правового, інформаційно-комунікаційного, економічного, політичного, соціального. Дана модель може бути рекомендована для управління розвитком обласних та районних центрів, а також і невеликих міст і селищ України.

У рамках дослідження, яке проводить щомісяця дослідницька компанія у Києві, Львові, Харкові, Дніпрі та Одесі у рамках проекту «Міських омнібусів» у серпні 2017 р. дало можливість оцінити відповіді не менше 1660 респондентів. Похибка при довірчій імовірності 0,95 не перевищує 2,5%. 60,5% опитаних мешканців великих міст оцінили напрямок розвитку своїх міст позитивно [49].

У ході дослідження мешканцям п'яти мегаполісів України пропонувалось відповісти на запитання: «Як ви вважаєте, чи у правильному напрямку розвивається ваше місто?». Найвищий результат було отримано у Львові, де підтримуючих розвиток громадян – 71,1%. У Харкові також високий рівень підтримки розвитку міста – 67,5%. Більшість мешканців Дніпра оцінили розвиток свого міста позитивним – 66,3%. В Одесі напрямок розвитку міста підтримали 63,2% мешканців. Найменший показник серед досліджуваних міст має Київ – 51,7% позитивно налаштованих громадян.

Отже, можна запропонувати таке визначення: *управління розвитком цифрового міста* – це створення загальнодоступного інформаційно-комунікаційного середовища для громадян, органів державної влади та місцевого самоврядування, організацій, підприємств, громадських об'єднань шляхом підвищення якості управлінських рішень з використанням ефективних інструментів та механізмів публічного управління та адміністрування.

Практичними рекомендаціями для органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком містом є: прийняття Програми розвитку цифрового міста, впровадження Smart-City технологій у всі сферах життєдіяльності міста, реалізація онлайн-платформи «відкритого вікна», створення сервісу електронних петицій, реалізація громадських проектів у бюджеті міста з метою сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень.

ВИСНОВКИ

На нинішньому етапі розвитку суспільства, інформаційно-комунікаційні технології є невід'ємною складовою розвитку як окремого міста так і країни в цілому. Використання інформаційних-комунікаційних технологій сприяє підвищенню рівня інформованості громадян щодо управлінської діяльності у містах, забезпечує прозорість прийняття управлінських рішень та підвищує якість надання адміністративних послуг.

1. У роботі визначено організаційно-правові засади управління розвитком цифрового міста. Діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування регламентується такими нормативно-правовими документами як: Конституція України, закони України, розпорядження та постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Функції та завдання стосовно впровадження електронного урядування виконують Міністерство інформаційної політики України та Державне агентство з питань електронного урядування – на державному рівні та відповідні управління або відділи міських рад та адміністрацій – на місцевому рівні.

2. Узагальнено нормативно-правові документи щодо розвитку цифрового міста, що дало змогу проаналізувати нормативну-правову базу, відповідно до якої проводиться державна та муніципальна діяльність щодо підвищення ефективності управління розвитком цифрового міста. Акцентовано, що впровадження цифрових технологій у сфери суспільного життя зробить український бізнес конкурентоздатним, дасть поштовх розвитку інших галузей національної економіки, а це, у свою чергу, сприятиме створенню нових робочих місць та залученню інвестицій, підвищить конкурентоспроможність держави.

3. Визначено поняття «цифрове місто», «розвиток цифрового міста», «управління розвитком цифрового міста». Наголошено, що цифрові технології мають стати рушійною силою інноваційного розвитку кожного українського міста, української економіки в цілому, зокрема, у системі освіти, охорони

здоров'я, екології, фінансах, інфраструктурі, громадській безпеці. Успішний досвід країн світу переконує, що комплексний розвиток цифрової економіки сприятиме суттєвому зростанню ВВП країни.

4. Обґрунтовано ефективні інструменти розвитку цифрового міста. Доведено, що задля ефективного управління розвитком міста потрібна злагоджена діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Подальший розвиток цифрового міста має відбуватись шляхом формування політичних, організаційних, економічних умов розвитку електронної демократії; залученням громадян до співпраці з суб'єктами владних повноважень, участі у виробленні політики, розвитку самоорганізації та самоврядування, впровадження стандартів ефективної політики з міжнародними, зокрема європейськими стандартами.

5. Побудовано модель управління розвитком цифрового міста, що передбачає впровадження цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій у системи безпеки та громадського порядку, використання цифрових технологій у сферах підприємництва, соціальної сфери, усіх секторах життєдіяльності міста, використання електронного цифрового підпису, впровадження мобільної ідентифікації громадян та дистанційного доступу до адміністративних послуг.

6. Розроблено рекомендації органам місцевої влади щодо ефективного управління розвитком цифрового міста, а саме, запровадження електронного документообігу та співпраці влади з громадянами у дистанційному форматі, публічний та прозорий доступ до інформації щодо управлінської діяльності, повсюдний доступ до мережі Інтернет, впровадження інформаційно-комунікаційних систем у житлово-комунальному господарстві, транспортній та екологічній сферах, медицині, освіті, сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України [Електронний ресурс]. - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання проведення моніторингу соціально-економічного розвитку малих міст» від 18 липня 2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-%D0%BF>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/499-2015-%D0%BF.%D0%BF>.
5. Розпорядження КМДА від 06.01.2017р. «Про Програму економічного і соціального розвитку міста Києва на 2017 рік». [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://dei.kievcity.gov.ua/files/2017/1/11/rkmda_3.pdf.
6. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
7. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
8. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
9. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

10. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії органів виконавчої влади» від 18.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/670-2012-%D0%BF>.

12. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» від 11.09.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/718-2013-%D1%80>.

13. Указ Президента України Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

14. Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 року «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1073-19>.

15. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124>.

16. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250417925>.

17. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15.05.2013 р. [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>.

18. Інформаційне суспільство. Вікіпедія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.

19. Цифрова економіка Вікіпедія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.

20. Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України [Електронний ресурс] / В.В. Апалькова// Вісник Дніпропетровського університету, 2015. – Вип. 4. – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Desktop/simp/52-1-93-1-10-20160316.pdf>.

21. Концепція та План дій розвитку цифрової економіки в Україні до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.dkni.gov.ua/content/shvaleno-konceptiyu-ta-plan-diy-rozvytku-cyvrovoyi-ekonomiky-v-ukrayini-do-2020-roku>.

22. Інформація з офіційного веб-сайту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://me.gov.ua/>.

23. Інформація з офіційного веб-сайту Міністерства інформаційної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mip.gov.ua/>.

24. Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF>.

25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF>.

26. Мезенцев А.В. Електронне урядування, електронна демократія – підходи до визначень [Електронний ресурс] / А.В. Мезенцев // Теорія та практика державного управління. – 2015. – Вип. 1. – С. 64–69.

27. Ємельянов В.М., Берсан Є.В. Проблеми та перспективи розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / В.М.Ємельянов , Є.В.Берсан // Наукові праці. Державне управління. – 2016. №269. – Режим доступу : <http://official.chdu.edu.ua/article/view/107613/102590>.

28. Писаренко В.П. Запровадження електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / В.П.Писаренко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2014. № 3. – С. 111–115.

29. Єганов В.В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / В.В.Єганов. // Державне будівництво. – 2012. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_7.

30. Кілієвич О.І., Тертичка В.В. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень. Збірка документів і матеріалів/ Укл. О.І. Кілієвич, В.В.Тертичка. – К.: «К.І.С.», 2004. – 210 с. http://ipas.org.ua/old/doc/Zb_doc_PPA.pdf.

31. Чаплай І.В. Комунікативна ефективність публічного управління. / І.В. Чаплай// Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2017. – Вип. 3 (58). – С. 30–34.

32. Архипова Є.О. Електронне урядування як форма організації державного управління [Електронний ресурс] / Є.О.Архипова. // Державне управління: удосконалення та розвиток, 2015 р., №5. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=855>.

33. Ватковська М. Упровадження електронного урядування як напрям модернізації державного управління в Україні [Електронний ресурс] / М.Ватковська. // Публічне адміністрування: теорія та практика, 2013, №2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_8.

34. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

35. Рішення Миколаївської міської ради «Про затвердження міської цільової Програми «Цифрове місто» на 2017–2019 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mkrada.gov.ua/documents/26055.html>.

36. Козленко О., Фіщук В., Чемерис О. Цифрові міста. Широкозмуговий доступ та інтелектуальні споруди: основи проектування та побудови / О. Козленко, В. Фіщук, О. Чемерис [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.cisco.com/web/RU/downloads/FINAL_cisco_ecity_book_web.pdf.11

37. Smart-cities-index.EasyPark [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://easyparkgroup.com/smart-cities-index/>.

38. Чукут С.А. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні / С.А. Чукут // Державне управління. – 2016. – №13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/13_2016/17.pdf.

39. Рішення Вінницької міської ради «Про затвердження Програми розвитку електронного урядування на 2015–2017 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vmr.gov.ua/>.

40. Рішення Луцької міської ради « Про затвердження Програми розвитку електронного урядування та інформатизації міста Луцька на 2016 –2017 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.lutskrada.gov.ua>.

41. Ухвала Львівської міської ради «Про затвердження Програми цифрового перетворення м. Львова на 2016 – 2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www8.cityadm.lviv.ua>.

42. Рішення Рівненської обласної ради «Про Обласну програму інформатизації та розвитку електронного урядування на 2017–2019 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.rv.ua>.

43. Рішення Івано-Франківської міської ради «Про затвердження Програми розвитку електронного урядування у виконавчому комітеті Івано-Франківської міської ради на 2018 –2019 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mrada.if.ua/images/proekky_rishenj/17_sesia/18.pdf.

44. Ініціатива KyivSmartCity[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://www.kyivsmartcity.com/initiative/>.
45. Концепція «KyivSmartCity 2020»[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://www.kyivsmartcity.com/news/ki%D1%97vrada-uxvalila-koncepciyu-kyiv-smart-city-2020/>.
46. Програма бюджету участі Києва [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://gb.kyivcity.gov.ua/>.
47. Рішення Хмельницької міської ради «Про затвердження Програми впровадження електронного урядування у Хмельницькій міській раді на 2015-2020роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.khmelnysky.com>.
48. Рішення Хмельницької міської ради «Про перехід на електронний документообіг у Хмельницькій міській раді» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.khmelnysky.com>.
49. Шидловський В. Напрямок розвитку мегаполісів України здебільшого позитивний / В.Шидловський // Дослідницька компанія «ActiveGroup» від 25.09.2017 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://new.activegroup.com.ua/напрямок-розвитку-мегаполісів-украї/>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Наукові категорії, що визначені у Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [11]

Електронна демократія	– форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій;
Електронна економіка	– форма економічних відносин у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, робіт і послуг, наданих в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;
Електронна комерція	– форма торгівлі товарами та послугами за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, що включає всі фінансові та торгові трансакції, які проводяться за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, та бізнес-процеси, пов'язані з проведенням таких трансакцій;
Електронна послуга	– послуга, надана громадянам та організаціям в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;
Електронна культура	– форма культури, яка передбачає стимулювання та мотивування поширення здобутків у сфері культури за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій ;
Електронна освіта	– форма отримання освіти, що здобувається з використанням виключно інформаційно-комунікаційних технологій;
Електронна медицина	– діяльність з використанням електронних інформаційних ресурсів у сфері охорони здоров'я та забезпечення оперативного доступу медичних працівників та пацієнтів до них;
Інформаційна інфраструктура	– сукупність різноманітних інформаційних (автоматизованих) систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних мереж і каналів передачі даних, засобів комунікацій і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування;
Інформаційний ресурс	– систематизована інформація або знання, що мають цінність у певній предметній області і можуть бути використані людиною в своїй діяльності для досягнення певної мети.

Правове забезпечення розвитку цифрового міста.

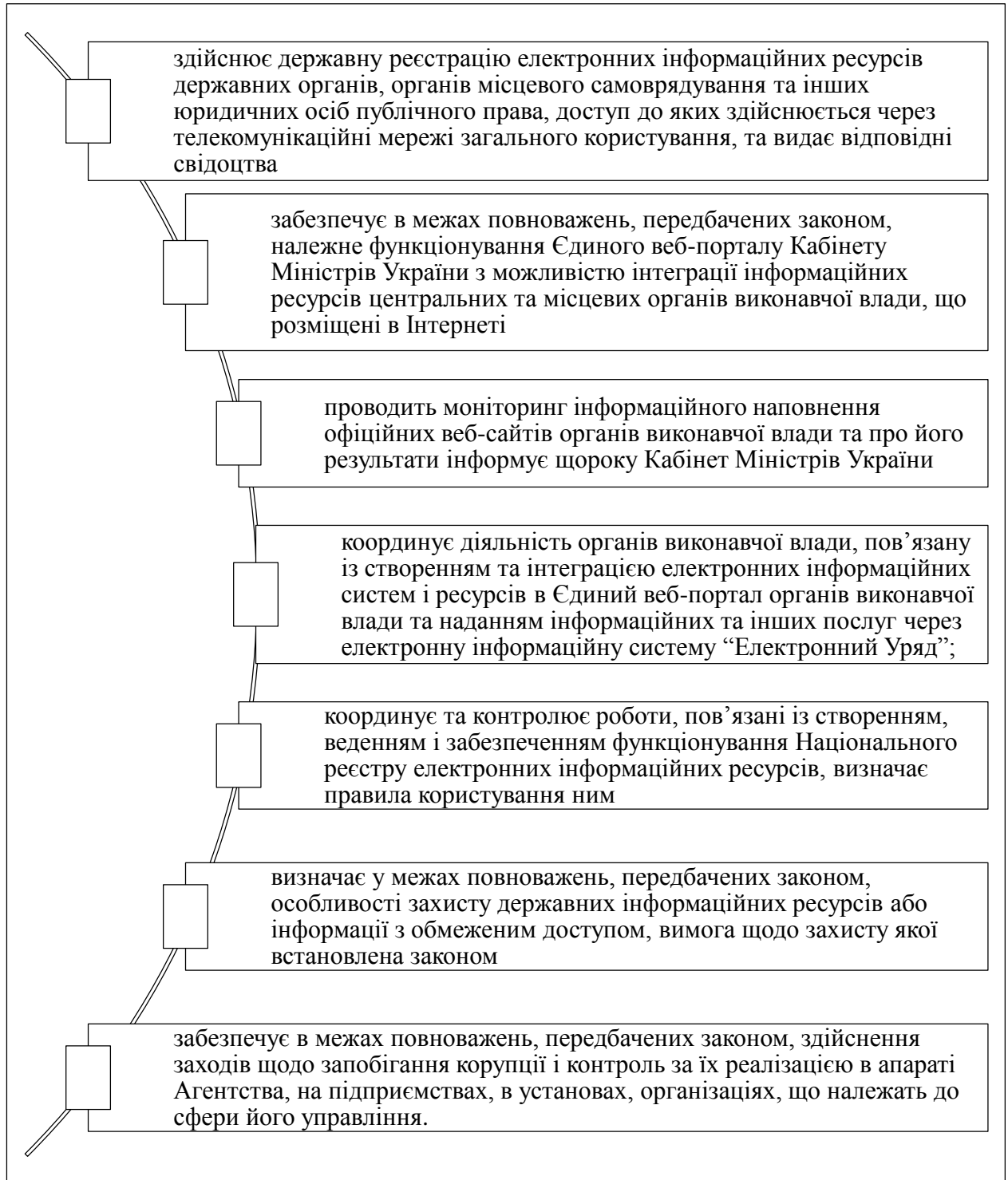
Джерело: узагальнено автором за [1, 2, 5–17]

Назва документу	Дата прийняття/ затвердження	Суть документу
Конституція України (ст.140) [1]	28.06. 1996 р.	Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.
Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2]	21.06. 1997 р.	Місцеве самоврядування має особливий об'єкт управління – питання місцевого значення
Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [9]	09.01. 2007 р.	Забезпечує сприяння кожній людині на засадах широкого використання сучасних ІКТ можливостей створювати інформацію і знання, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, повною мірою реалізуючи свій потенціал, підвищуючи якість свого життя і сприяючи сталому розвитку країни
Закон України «Про захист персональних даних» [6]	06.01. 2010 р.	Регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних.
Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [10]	13.12. 2010 р.	Створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх взаємодію з громадянами та суб'єктами, можливості отримувати електронні адміністративні послуги, звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням Інтернету.
Закон України «Про доступ до публічної інформації» [8]	13.01. 2011р.	Визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації.
Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії органів виконавчої влади» [11]	18.07. 2012 р.	Приведення систем електронного документообігу у відповідність з вимогами до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади для забезпечення роботи із системою електронної взаємодії органів виконавчої влади.

Продовження Додатку Б

Назва документу	Дата прийняття/ затвердження	Суть документу
Закон України «Про адміністративні послуги» [7]	06.09. 2012 р	Визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг.
Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [17]	15.05. 2013 р.	Визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізм реалізації цієї Стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року.
Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» [12]	11.09. 2013 р.	Забезпечує створення бази даних про суб'єктів надання адміністративних послуг, центри надання адміністративних послуг, а також переліки послуг, які ними надаються.
Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України [13]	12.01. 2015 р.	Включає створення Програми електронного урядування за вектором безпеки, в межах реформи державного управління.
Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» [14]	31.03. 2016 р.	Кабінету Міністрів України рекомендовано прийняття нормативно-правових актів, що стосуються галузі інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційного простору України.
Розпорядження КМДА «Про Програму економічного і соціального розвитку міста Києва на 2017 рік» [5]	06.01. 2017р.	Створення умов для економічного зростання та удосконалення механізмів управління розвитком міста на засадах ефективності, відкритості, прозорості.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [15]	20.09. 2017 р.	Визначено напрями, механізми і строки формування ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, вдосконалення системи державного управління, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання соціально-економічного розвитку держави.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» [16]	08.11. 2017 р.	Формування нормативно-правового забезпечення; ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень; підвищення готовності органів державної влади, фізичних та юридичних осіб до використання можливостей електронної демократії; забезпечення доступності інструментів електронної демократії.

ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ
ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ. Джерело: побудовано автором за [25]

Додаток Д МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРАХУНКУ ІНДЕКСА СМАРТ-СІТІ

Джерело: [37]

METHODOLOGY

To create the index, we first studied over 500 cities worldwide, looking at countries with very high and medium development, as defined by the Human Development Index. We also looked at those cities which appear on the UN prosperity list and the European Commission's Digital City Index. We then analysed these 500 cities for 19 factors relating to smart cities to determine the final list of 100, aiming to cover a wide range of regions, and prioritising capitals, financial centres and other points of interest wherever possible. We did not analyse really new cities that are planned to be the smartest in the world but are not yet fully finished or not widely known (e.g. Masdar City) due to lack of data.

Every city in the final index should be praised for their efforts as it showcases not only those cities which are at the forefront of smart urban growth, but also those which are making impressive strides towards a digitalized infrastructure. Therefore, cities at the bottom of the ranking should not be interpreted as 'not smart', but rather that they are newly emerging smart cities with room to grow and improve.

We analysed each city according to the following categories to create the final score; Transport and Mobility, Sustainability, Governance, Innovation Economy, Digitalization, Living Standard and Expert Perception.

To create the final score we ranked the raw data from highest to lowest value and then we awarded a standard score based on their ranking in the following manner:

$$Score_i = 1 + 9 \left(\frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}} \right)$$

$$Final\ Score_i = 25\% \text{ Transport and Mobility}_i + 12.5\% \text{ Sustainability}_i + 17.5\% \text{ Governance}_i + 2.5\% \text{ Innov. Economy}_i + 17.5\% \text{ Digitalization}_i + 10\% \text{ Living Standard}_i + 15\% \text{ Expert Perception}_i$$

Each factor is scored from 1 – 10, the higher the score, the better. Below you can find a description of how each factor was researched.

Smart Parking

Percentage of people owning cars (city). *Source:* local census reports, Eurostat NUTS 2 statistical level data

Number of parking spaces in city center per klm²

Smartphone penetration. *Sources:* local reports, online databases

Availability of parking apps and usage penetration

Car Sharing Services

Estimation of the car sharing industry fleet (number of cars) in the city with respect to the city's population. *Sources:* local reports, official sites of car2Go, GoGet, Zipcar, DriveNow, Communauto, Car4away, Autonapұл, LetsGo, GreenMobility, Autolib', GoCar, Enjoy, XXIimo, Bluemove, Sunfleet, Mobility Carsharing and Flinkster.

Population data from Google

Traffic

Levels of congestion. *Sources:* TomTom Traffic index, INRIX traffic scorecard (adjusted to TomTom), Google traffic (adjusted to TomTom).

Public Transport

Public transport satisfaction percentage. *Sources:* local reports, European Commission report

Clean Energy

Percentage of electricity production from renewable sources. *Source:* International Energy Statistics report

Smart Building

Research centers: Investment to research and development (percentage of GDP). *Source:* Global Innovation Index 2017 (report)

Efficiency of buildings: GDP per unit of energy use. *Source:* Global Innovation Index 2017 (report)

Waste Disposal

Percentage of waste landfilled. *Sources:* local reports, United Nations

Environment Protection

Green House Gases emission per capita. *Source:* United Nations

CO2 Emissions per capita. *Source:* United Nations.

Adjusted to population. *Source:* Population data from Google.

Citizen Participation

Election turnout for parliament (for Hong Kong latest local elections), percentage. *Source:* International Institute for Democracy and Electoral Assistance. Where no parliament exists, local elections participation rate was used.

Digitalization of Government

Digital Infrastructure Rank. *Source:* Digital City Index (supported by the European Commission)

Traffic of local government sites as a percentage of the population.

Urban Planning

Rank according to percentage of green public areas in the city. *Source:* Data from city records and satellite data (Google)

Education

PCs per 1000 population. *Source:* Online databases and local reports.

Information technologies development index (Measuring the Information Society Report). *Source:* International Telecommunications Union

Number of universities the country has in the top university list, country level. *Source:* World University Rankings 2016

Number of universities in the top 10 list, city level. *Source:* World University Rankings 2016

Number of students in top 3 universities from the list, city level. *Source:* World University Rankings 2016

Adjusted to city population, country population (data from Google)

Business Ecosystem

Source: Global Innovation Index

Number of startups as registered on Angel.co

Adjusted to population (Google)

4G LTE

Mbs, Speed Test Global Index (mobile). *Source:* Online Speed Test

Internet Speed

Download Mbs, Speed Test Global Index (fixed broadband). *Source:* Online Speed Test Global Index

Download Mbs, *Source:* Ookla

Download Mbs, *Source:* Publicly available data from the Digital City Index

Wi-Fi Hotspots

Free Wi-Fi hotspots (estimate) *Sources:* Online Wi-Fi databases

Adjusted to the city area (from Google).

Smartphone Penetration

Smartphone penetration (country). *Source:* local reports, online databases

Living Standard

Average sum spent on (Fast food, Restaurant, Clothes, Rent, Transportation). *Source:* Expanistan

Average Net Salary. *Source:* Average salary survey data

Adjusted to the GDP per capita levels. *Source:* World Bank Data

Expert Perception

20,000 technology and urban planning journalists were asked to rate how smart each city was. *Source:* poll, only on top 100 cities.

ІНДЕКС СМАРТ-СІТІ, Джерело: [37]

№	CITY	COUNTRY	TRANSPORT AND MOBILITY				SUSTAINABILITY				GOVERNANCE				INNOVATION ECONOMY		DIGITALIZATION			LIVING STANDARD	EXPERT PERCEPTION	RANK/ SCORE
																						
1	Copenhagen	Denmark	9,81	8,62	8,18	6,82	7,92	9,83	8,24	6,11	9,38	8,53	7,09	5,85	9,13	8,63	7,66	4,12	9,74	8,70	9,12	8,24
2	Singapore	Singapore	7,30	6,63	4,20	10,00	2,26	8,44	7,62	7,15	10,00	5,47	7,82	5,12	8,62	8,71	7,75	6,63	7,55	8,18	9,30	7,83
3	Stockholm	Sweden	7,49	5,93	6,71	6,54	8,44	6,88	8,94	8,79	9,29	10,00	7,62	7,66	9,57	8,37	9,22	6,28	8,69	7,32	8,20	7,82
4	Zurich	Switzerland	7,80	7,75	4,98	9,83	8,62	10,00	10,00	8,70	2,07	8,10	9,03	9,02	9,74	4,69	4,38	5,59	7,55	10,00	9,00	7,75
5	Boston	United States	8,01	8,70	7,71	7,21	3,60	5,15	4,26	6,56	5,30	6,97	5,12	10,00	10,00	6,06	9,39	6,80	9,17	8,22	9,30	7,70
6	Tokyo	Japan	9,57	7,13	7,66	8,79	3,86	8,36	8,24	4,25	6,60	6,28	3,59	7,71	7,19	6,37	6,50	9,57	8,61	7,21	8,60	7,59
7	San Francisco	United States	9,05	9,05	5,08	3,43	3,60	5,15	4,26	6,38	6,23	6,59	5,44	5,67	9,91	7,91	10,00	9,05	9,17	9,01	9,10	7,55
8	Amsterdam	Netherlands	7,95	7,06	8,36	7,06	2,47	7,32	7,79	3,86	9,02	9,83	5,94	7,84	8,82	8,40	6,63	5,33	6,85	9,01	8,20	7,54
9	Geneva	Switzerland	8,06	4,98	6,11	6,97	8,62	10,00	10,00	9,13	1,80	8,36	8,59	9,14	8,96	8,11	8,79	3,94	7,55	9,80	8,10	7,53
10	Melbourne	Australia	7,97	7,14	4,55	8,72	2,90	6,29	5,15	2,90	9,82	5,38	9,24	9,31	6,02	10,00	7,84	6,72	9,30	8,01	7,30	7,51

ТЕЗИ КОНФЕРЕНЦІЇ

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2017%20Material_Social_develop.pdf

УДК 35.075.5
ББК 67. 401. 12
П 78

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президентіві України
(Протокол № 10/210 від 24 листопада 2017 р.)*

Редакційна колегія:

О. Б. Кірсєва, канд. наук з держ. упр., доц.; **Г. Д. Голубчик**, канд. іст. наук, доц.; **Т. В. Хміль**, канд. філос. наук, доц.

П 78 Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XI регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за заг. ред. О. Б. Кірсєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2017. – 725 с. – Укр., рос. мовами.

Уміщено матеріали доповідей учасників XI Регіональної науково-практичної конференції «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» щодо актуального стану та перспектив розвитку соціально-гуманітарної сфери України, Росії, Білорусії, Казахстану.

Розраховано на фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів, студентів Національної академії державного управління при Президентіві України, регіональних інститутів, інших вищих навчальних закладів.

УДК 35.075.5
ББК 67. 401. 12

© ДРІДУ НАДУ, 2017

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Відповідно до Закону України «Державна регіональна політика – система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності» [1].

До принципів державної регіональної політики відноситься принцип етнокультурного розвитку – відродження етнічної самосвідомості та збереження духовної і матеріальної культури етносів, сприяння розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності.

На нинішньому етапі розвитку української державності актуальним є питання формування та здійснення державної політики культурного розвитку регіону, а саме, цілеспрямована діяльність держави, що направлена на розробку комплексної стратегії у сфері культури, туризму, експорту, державного управління, населення та інвестицій.

В умовах проведення реформи децентралізації формування державної політики культурного розвитку України набуває особливого значення, адже позитивний імідж країни впливає не лише на те, яким буде уявлення про країну у світі, але й на приплив інвестицій та міжнародну співпрацю.

Культурний потенціал суспільства є тим ресурсом, який здатний забезпечити успішність реалізації реформ, виступити запорукою національної консолідації та безпеки. Перед державою постає завдання формування якісно нової культурної політики, здатної зберегти єдність суспільства в умовах соціально-економічної кризи через забезпечення доступу широких верств населення до культурних цінностей. Консолідація суспільства – критерій ефективності культурної політики. Українське суспільство проходить випробування на міцність під впливом соціально-економічної кризи та зовнішньої агресії [2].

В Україні політика децентралізації культурних об'єктів і подій – на етапі зародження. Україна має багату культурну спадщину: матеріальні (музейні фонди, пам'ятки археології, історії, монументального мистецтва, архітектури і містобудування) та нематеріальні (народна культура, фольклор), які перебувають на державному обліку.

Національна культурна політика України має відповідати інтересам її громадян. Вона має бути всебічною та націленою на внутрішні і зовнішні соціокультурні, економічні та політичні потреби й виклики країни, а також враховувати екологічний вимір. Культурна політика України повинна забезпечувати захист та належний розвиток української культури, гарантуючи при цьому також вільний доступ до товарів і послуг інших культур за умови,

що вони не завдають шкоди національним інтересам країни. Вона повинна поважати культурні та індивідуальні відмінності своїх мешканців – громадян держави Україна, а також осіб, які приїхали на тимчасове проживання. Така міжкультурна повага має бути взаємною і регулюватися законом. Нова культурна політика країни повинна брати до уваги нагальну потребу у зміцненні національної ідентичності як консолідуючої основи для розвитку держави та протистояння зовнішнім геополітичним безпековим викликам [3].

Державна політика культурного розвитку регіону має включати певну структуру, законодавчу базу, ресурсне забезпечення, узгодження інтересів та бути орієнтованою на людей. Саме культура яскраво відображає українські реалії, через неї здійснюються процеси створення, збереження, розповсюдження і відтворення норм та цінностей суспільства. Культурні чинники мають велике значення для створення гармонійного соціального середовища, підвищення його духовного потенціалу, утвердження гуманітарного розвитку. Завданнями державної політики культурного розвитку регіону є: виховання своїх громадян, збереження культурної спадщини, дотримання певних норм в суспільній життєдіяльності громадян, а також підтримка їхньої творчої діяльності.

Для реалізації державної політики культурного розвитку регіону необхідно, щоб за реалізацію стратегій розвитку була відповідальною не лише держава, але й місцеве самоврядування, громадськість та представники бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Про засади державної регіональної політики : закон України від 5 лют. 2015 р. № 156-VIII – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19.
2. Валецький О. Л. Пріоритетні завдання державної культурної політики в умовах подолання соціально-економічної кризи : аналітична записка / О. Л. Валецький ; Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/articles/2225.
3. Савчак І. Концепція нової національної культурної політики України. Культурний код Східного партнерства / І. Савчак, О. Левкова, Т. Білецька. – Режим доступу : www.kultura.org.ua/wp.../FINALConcept_Road-Map_UA_Culture-Coding-EaP.pdf.

БОЙКО ЛАРИСА СЕРГІЙВНА

слухач магістратури Запорізької державної інженерної академії

ПРИНЦИПИ НАПИСАННЯ SMART-РЕЗЮМЕ

Щоб краще розуміти, як сформулювати свої досягнення, успіхи або сильні якості в своєму Smart-резюме, треба скористатися принципом SMART. Це відомий метод постановки «розумних» цілей, який може стати відмінним помічником і при складанні тексту. Він будується на 5 основних принципах.

SPECIFIC (специфічне, конкретне) – наскільки ясно і чітко ця дія спрямована на конкретну професію, спеціалізацію. Виключіть з резюме загальні вирази. Треба писати прицільно про свій досвід і досягнення. Забути про фрази в стилі: «Я мотивований професіонал». Напишіть більш точно: «Я більше 15 років працюю в сфері продажів. На останньому місці роботи мені вдалося підвищити продажі на 40 % за рахунок успішного впровадження